

تبیین سیر تکامل الگوی میدان شاه در پایتخت‌های صفوی ایران

مهندس احسان دیزانی*

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۰/۰۴/۰۱

تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۹۰/۰۸/۲۸

چکیده

میدان نقش جهان اصفهان، الگوی تکامل یافته میداین شاه در پایتخت‌های دوره صفوی ایران است. دستیابی به الگوی مذکور یکباره نبوده و ریشه‌های شکل‌گیری و تکامل آن در پایتخت‌های اول و دوم صفوی وجود داشته است. روش تحقیق در پژوهش حاضر تفسیری-تاریخی است؛ به طوری که تبیین نتایج حاصل از مطالعه تطبیقی بین ویژگی‌های میداین شاه، پس از شناخت، استنتاج و تحلیل از اسناد و متون تاریخی انجام یافته است. سیر ویژگی‌های کالبدی و عملکردی میداین شاه، دارای روندهایی ثابت، متغیر و تکاملی بوده‌اند. کاربری‌های میدان و دسترسی‌های آن روندی ثابت و زمان شکل‌گیری، اسامی و ابعاد میداین شاه، روندی متغیر داشته است. طرح اولیه، محدود شدن تعدد و تنوع عناصر معماری کناره‌ای و شکل‌گیری همزمان آنها با میدان، جداره‌سازی، نسبت هندسی یکسان و طراحی عناصر طبیعی از ویژگی‌های تکاملی این سیر است. تحلیل روند این ویژگی‌ها نشان دهنده آن است که سیر تکاملی در الگوی میداین شاه پایتخت‌های صفوی وجود داشته است.

واژه‌های کلیدی

میدان شاه، صفوی، پایتخت، تبریز، قزوین، اصفهان